

PM 2015:120 RVI (Dnr 110-852/2015)

**Anmälan om svar på remisspromemoria om förslag till
ändring i socialtjänstlagen (2001:453) avseende
avskaffande av bestämmelserna om fritidspeng**

Remiss från Socialdepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Anmälan om svar på ”remisspromemoria om förslag till ändring i
socialtjänstlagen (2001:453) avseende avskaffande av bestämmelserna om
fritidspeng i socialtjänstlagen” godkänns.

Föredragande borgarrådet Ewa Larsson anför följande.

Ärendet

Socialdepartementet har remitterat en promemoria med förslag om avskaffande av bestämmelserna om fritidspeng till Stockholms stad. Regeringen har i 2015 års vårproposition aviserat att regeringen i budgetpropositionen för 2016 kommer att föreslå att bestämmelserna om fritidspeng upphör att gälla från och med 1 januari 2016 och att dessa medel istället avsätts till att höja riksnormen för barn.

Stadsledningskontoret har svarat på remissen med ett kontorsyttrande, som här anmäls.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret instämmer i departementets bedömning att fritidspengens konstruktion inte är förenlig med intentionerna i socialtjänstlagen, men anser samtidigt att den föreslagna generella höjningen av riksnormen inte till fullo tillgodoser de behov som barn har av att delta i fritidsaktiviteter.

Mina synpunkter

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Anmälan om svar på ”remisspromemoria om förslag till ändring i socialtjänstlagen (2001:453) avseende avskaffande av bestämmelserna om fritidspeng i socialtjänstlagen” godkänns.

Stockholm den 12 augusti 2015

EWA LARSSON

Bilaga

PM Förslag till avskaffande av fritidspeng i socialtjänstlagen (2001:453)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Lotta Edholm (FP) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att anmälan om svar på remiss ”PM Förslag till avskaffande av fritidspeng i socialtjänstlagen (2001:453)” godkänns.
2. Därutöver anför följande

Alla barn har rätt till en meningsfull fritid. Fritidspengen är tänkt att värna denna rättighet genom att göra det möjligt för barn i ekonomiskt utsatta familjer, oavsett var i landet man bor, att delta i fritidsaktiviteter som får anses tillhöra normala uppväxtvillkor, såsom att delta i kulturskola eller utöva en idrott.

Det är visserligen sant att den typ av riktade och behovsprövade bidrag som fritidspengen utgör är ovanlig i den svenska välfärdsstaten, som bygger på universella bidrag som mottagaren får disponera fritt. Det finns dock starka skäl till att just barns fritidsaktiviteter ges en särställning, eftersom tillgången till en meningsfull fritid är en mycket viktig del av en bra uppväxt. I synnerhet de barn som kommer från svåra hemförhållanden är i stort behov av att kunna göra och uppleva någonting annat, utanför hemmet.

Precis som stadsledningskontoret påpekar blir den generella höjning som ersätter fritidspengen inte tillräckligt stor för att säkerställa goda möjligheter för alla barn att delta i fritidsaktiviteter. Exempelvis torde inte avgiften till en fotbollsklubb täckas av höjningen. Det är anmärkningsvärt att regeringen går vidare med detta förslag, som redan en gång förkastats av riksdagen, utan att göra någon djupare konsekvensanalys eller ge tid för reformen att sätta sig.

Om regeringen går vidare med förslaget om att avskaffa fritidspengen anser Folkpartiet, i enlighet med vår motion i ämnet, att staden bör behålla fritidspengen i den lokala biståndsnormen.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Anna König Jerlmyr och Cecilia Brinck (båda M) enligt följande.

Alliansregeringen införde den 1 juli 2014 en fritidspeng som är förbehållen utsatta barn som går i grundskolans årskurs 4–9, i familjer som tar emot ekonomiskt bistånd. Fritidspengen ger dessa barn möjlighet att delta i exempelvis föreningsliv, simskola, klubbidrott och musikskola.

Situationen för många barn som lever i familjer beroende av ekonomiskt bistånd riskerar att försämrats ytterligare i och med den rödgröna regeringens förslag om att avskaffa regelverket om fritidspeng i höstens budgetproposition.

I likhet med stadsledningskontorets tjänsteutlåtande finner vi betänkligheter kring om möjlighet att utöva en idrott eller kulturaktivitet skulle täckas av det ekonomiska biståndet, även om man beaktar höjningen av riksnormen.

Vi ser en risk med att om förbehållna medel för utsatta barns idrotts- eller kulturaktiviteter istället övergår till ett generellt ökat försörjningsstöd äventyrar det att gå dessa barn förbi. Viktigt är också att ekonomiskt bistånd utvecklas så att fler kan gå från bidragsberoende till egen försörjning.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Lotta Edholm (FP) med hänvisning till Folkpartiets reservation i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av Anna König Jerlmyr, Dennis Wedin, Johanna Sjö, Markus Nordström och Jonas Nilsson (alla M) med hänvisning till Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

I 4 kap. socialtjänstlagen (2001:453) finns det sedan den 1 juli 2014 bestämmelser om ersättning för barns kostnader för fritidsaktiviteter. Bestämmelserna innebär i huvudsak att hushåll med barn i årskurs 4-9 har rätt till ersättning för fritidsaktiviteter (fritidspeng) om hushållet vid ansökan har försörjningsstöd och har haft försörjningsstöd under minst sex månader den senaste tolv månadersperioden. Barnets fritidsaktiviteter ska vara regelbundna och ledarledda samt främja ett aktivt deltagande i samhällets gemenskap. I 2 kap. socialtjänstförordningen (2001:937) anges bl.a. att fritidspengen uppgår till högst 3 000 kronor per barn och tolv månadersperiod.

Socialdepartementet framhåller i promemorian att den utformning som fritidspengen har inte överensstämmer med intentionerna i socialtjänstlagen och dess principer om den enskildes ansvar och självbestämmande. Ett stöd till barn i ekonomiskt utsatta familjer bör istället vara utformat så att det möjliggör för både flickor och pojkar att själv välja hur han eller hon ska spendera sin fritid varför en generell förstärkning av det ekonomiska biståndet är att föredra. Departementet föreslår mot denna bakgrund att de medel som avsatts för fritidspengen istället ska användas för att förstärka det ekonomiska biståndet vilket innebär att förstärkningen, i jämförelse med fritidspengen, kommer att riktas till fler hushåll men samtidigt uppgå till ett lägre belopp per hushåll.

Departementet framhåller att det är angeläget att göra satsningar på andra områden i samhället som underlättar för både flickor och pojkar att bedriva en aktiv fritid och inte minst viktigt är att underlätta för barn i ekonomiskt och socialt utsatta livssituationer. Regeringen har också tillsatt en utredning med uppdrag att ta fram en nationell strategi för den kommunala musik- och kulturskolan (Dir 2015:46). Vidare framhåller departementet att regeringen har föreslagit att medlen till idrottsrörelsen höjs med 32 miljoner kronor från halvårsskiftet i år samt att 64 miljoner kronor avsätts årligen från och med 2016 för att stärka förutsättningarna för nyanlända barn, ungdomar och vuxna att delta i idrottsaktiviteter.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 15 juni 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stad arbetar aktivt för att det ska finnas förutsättningar för alla att delta i fritidsaktiviteter med syfte att främja social delaktighet, hälsa och välbefinnande. Stadsledningskontoret vill i detta sammanhang särskilt framhålla vikten av ett kontinuerligt utvecklingsarbete, såväl inom den kommunala som statliga sektorn, utifrån målet att de

insatser som genomförs ska främja goda och jämlika uppväxtvillkor samt bidra till välbefinnande och hälsa.

Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att våra bidragssystem är utformade utifrån en ambition om att vara långsiktiga och, så långt som möjligt, enkla att administrera vilket leder till slutsatsen att bidrag av den karaktär fritidspengen utgör bör undvikas. Socialstyrelsens uppföljning av fritidspengen visar också att för drygt hälften av kommunerna har statsbidraget för fritidspeng varit högre än kostnaderna. Flera kommuner framhåller att kriterierna för fritidspeng är alltför snäva, vilket gör att behoven hos många barn i ekonomiskt utsatta familjer inte går att tillgodose.

Stadsledningskontoret gör bedömningen att administrationen av fritidspengen är kostsam i förhållande till det totala belopp som ska utbetalas och de vinster som uppstår. Utifrån rådande ansvarsfördelning mellan stat och kommun bör istället inriktningen vara att genomföra åtgärder som tydligt kan integreras med det generella arbete som genomförs till stöd för barn och unga. I detta sammanhang kan också framhållas att nuvarande regelverk medger att kostnaderna enligt riksnormen beräknas till en högre nivå om det är en förutsättning för att barn ska kunna delta i fritidsaktiviteter samt att ekonomiskt bistånd utges till skäligena kostnader för rekreation om det finns särskilda skäl därtill.

Stadsledningskontoret anser dock inte att departementets utredning visar att de åtgärder som ska ersätta fritidspengen är tillräckliga för att säkerställa goda möjligheter för barn i ekonomiskt utsatta hushåll att delta i fritidsaktiviteter. Kostnaderna för fritidsaktiviteter kan vara stora för barn i den åldersgrupp fritidspengen riktas mot, varför den generella höjningen i många fall endast kan bedömas kompensera för en begränsad del. Stadsledningskontoret anser mot denna bakgrund att socialdepartementet bör ta ett helhetsgrepp kring frågan om hur stödet till fritidsaktiviteter för barn i ekonomiskt utsatta hushåll kan utformas så att det i praktisk mening främjar goda och jämlika uppväxtvillkor. I sammanhanget kan exempelvis framhållas att statens stöd till idrotten, som uppgår till 1,7 miljarder kronor årligen, syftar till att göra det möjligt för alla människor att utöva idrott och motion. Huruvida styrningen och kontrollen av dessa medel är utformade på ett sätt som innebär att de i praktiken kommer barn i den aktuella målgruppen till del förtjänar en fördjupad analys.